

Linnaeus-Palme och lärarutbildningarna

Framgångsfaktorer, hinder och effekter

Linnaeus-Palme och lärarutbildningarna

Framgångsfaktorer, hinder och effekter

Linnaeus-Palme och lärarutbildningarna

Framgångsfaktorer, hinder och effekter

UHR:s rapportserie 2021:5, Universitets- och högskolerådet, maj 2021

Kontaktperson: Mikael Andersson

Omslagsbild: Eva Dalin

ISBN 978-91-7561-089-4

För mer information om myndigheten och våra publikationer, se **www.uhr.se**.

Innehåll

Förord	5
Sammanfattning	6
Summary	8
Inledning	10
Syfte	11
Metod	11
Bakgrund	13
Kort om Linnaeus-Palme partnerskap	13
Söktryck, deltagande och genomförande i Linnaeus-Palme programmet... ..	13
Läroutbildningarnas utformning och utveckling.....	16
Internationalisering inom högre utbildning.....	18
Internationalisering inom läroutbildningarna.....	22
Internationalisering i det svenska skolväsendet.....	23
Intervjuer med tre grupper av lärosäten	26
Generella observationer	26
Lärosäten med många projekt, varav många från läroutbildningarna	27
Lärosäten med många projekt men få från läroutbildningarna.....	28
Lärosäten med generellt få projekt.....	30
Synpunkter på Linnaeus-Palmeprogrammet.....	31
Röster från projekt	33
Projektens uppkomst.....	33
Stöd från lärosätet.....	33
Administrativt stöd	33
Ansökningsprocessen.....	34
Upplevelse	34
Pandemins påverkan	34
Effekter	35
Förväntade effekter av programmedverkan	35
Generell nivå.....	36
Individnivå.....	36
Utbildningsnivå.....	38
Lärosätetsnivå.....	39
Slutsatser	40
Utmaningar	40
Framgångsfaktorer	41
Olika steg för att framgångsrikt internationalisera läroutbildningarna.....	42
Utveckling av Linnaeus-Palmeprogrammet	43
Förslag på fortsatta kartläggningar	44
Referenser	45

Förord

Internationalisering är ett prioriterat område i de läroplaner som styr svenskt skolväsende och en del av alla lärares uppdrag. På samma sätt är lärande om hållbar utveckling en del av både läroplanernas centrala delar som berör hela skolans och förskolans uppdrag och återkommande i de enskilda ämnena.

För att skapa bästa möjliga förutsättningar för att uppfylla de mål som anges i läroplanerna måste därför lärarutbildningarna rusta sina studenter med kunskaper om och erfarenheter av internationella frågor och hållbar utveckling. Det svenska samhället, och därigenom också den svenska skolan, blir mer och mer multietniskt och mångkulturellt. Det är ytterligare en anledning till att internationaliseringen inom lärarutbildningarna är viktig. En lärares förståelse för mångkulturella frågor är ett betydelsefullt verktyg för integration och likvärdighet. Slutligen har lärare möjlighet att påverka intresset för internationell mobilitet och internationella erfarenheter bland eleverna.

Ytterligare ett perspektiv är att internationalisering stärker kvaliteten vid lärosätena. Internationellt samarbete bidrar till nya perspektiv och infallsvinklar i den högre utbildningen och därmed till högre kvalitet i utbildningen.

Tidigare studier och utredningar har konstaterat att internationaliseringen inom lärarutbildningarna är alldeles för låg. Linnaeus-Palme partnerskap kan bidra både till lärarstudenters och lärarutbildares kunskaper om internationella frågor och hållbar utveckling. Universitets- och högskolerådet (UHR) vill med denna kartläggning öka kunskapen om vilka faktorer som påverkar medverkan i programmet från lärarutbildningarna vid svenska lärosäten. Kartläggningen kommer att fungera som kunskapsunderlag för att ytterligare främja deltagandet. Myndigheten hoppas att den även kan vara användbar för lärosätena och väcka intresse för Linnaeus-Palme hos dem som i dag inte är aktiva i programmet.

Maria Linna Angestav
Vikarierande generaldirektör, UHR

Sammanfattning

Internationaliseringsutredningen¹ understryker vikten av lärarutbildningarnas deltagande i internationella aktiviteter och lyfter fram en rad orsaker till det låga deltagandet från lärarutbildningarna i internationell mobilitet.

Lärarutbildningarnas examensbeskrivningar upplevs som hårt reglerade och ibland ligger kurser tidsmässigt parallellt vilket gör det extra svårt att hitta kurser på ett lärosäte som motsvarar dem som studenten skulle ha läst vid hemmalärosätet.

Längden på utbytesperioderna som de europeiska och nationella programmen erbjuder är en utmaning, anser många lärosäten, och har samtidigt pekat på behovet av kortare utlandsvistelser för de studentgrupper som inte är så mobila. En kortare utbytesperiod skulle kunna vara möjlig att passa in i ett i övrigt fullt utbildningsprogram som till exempel lärarutbildningar. Kortare utbytesperioder skulle också kunna ge möjligheter till utlandsstudier för studenter med familj eller studenter som studerar på distans och på halvfart.

Tidigare utredning² har betonat att den institutionella nivån är viktig för att öka internationaliseringen av lärarutbildningarna. Varje lärosätes styrelse och ledning måste engagera sig i och ta sitt ansvar för internationaliseringsfrågan och målsättningarna för lärarutbildningarnas internationalisering måste vara minst lika höga som för övriga utbildningar. Det betonas också att det från centralt håll måste skjutas till resurser för en ökad internationalisering och det bör upprättas en specifik organisation för att hantera internationaliseringsfrågor – till exempel studievägledare, och en fungerande administration för att underlätta tillgodoräknande och andra praktiska detaljer för utresande lärarstudenter.

I denna kartläggning bekräftas att den institutionella nivån är viktigare än Linnaeus-Palmeprogrammets utformning för lärarutbildningarnas medverkan i programmet. De hinder som anges som störst innefattar, förutom den starka regleringen av lärarutbildningarna, att det saknas stödstrukturer, att internationella utbyten inte prioriteras av lärosätet samt att kursplaneringen inte skett med möjligheten att planera mobiliteter som en viktig faktor.

Kartläggningen visar att relationen mellan lärarutbildningsnämnden (eller motsvarande) och institutionerna som genomför undervisningen har stor betydelse för lärarutbildningarnas medverkan i Linnaeus-Palmeprogrammet. Möjligheten för institutionerna att påverka hur lärarutbildningen utformas verkar vara den största framgångsfaktorn för medverkan. Ytterligare en viktig framgångsfaktor är lärosätets bestämmelser för tillgodoräknande av de aktiviteter som genomförs inom ett projekt.

Kartläggningen visar att det finns olika steg för framgångsrik internationalisering av lärarutbildningarna. De två viktigaste stegen är först organiserade stödstrukturer och sedan utformningen av lärarutbildning-

-
1. En strategisk agenda för internationalisering, SOU 2018:3.
 2. En hållbar lärarutbildning, SOU 2008:109.

arna. I kartläggningen framkommer att lärosäten som har organiserade stödstrukturer, men inte sett över utformningen av lärarutbildningarna, ofta har hög grad av generell medverkan i Linnaeus-Palmeprogrammet, men låg medverkan från lärarutbildningarna. Lärosäten som både har hög generell medverkan och hög medverkan från lärarutbildningarna har arbetat med både organiserade stödstrukturer och utformningen av lärarutbildningarna.

Läsanvisning

Rapporten inleds med en bakgrundbeskrivning av Linnaeus-Palmeprogrammet samt av de områden som är relevanta för att skapa underlag och sammanhang för de slutsatser som presenteras i den avslutande delen av rapporten. Detta innebär att det inledningsvis finns längre avsnitt som beskriver lärarutbildningarnas utformning och utveckling, internationalisering inom högre utbildning, internationalisering inom lärarutbildningarna samt internationalisering i det svenska skolväsendet.

För läsare som är väl förtrogna med dessa frågor kan hela eller delar av bakgrundsbeskrivningarna innehålla redan kända fakta. I sådana fall rekommenderas läsaren att gå direkt till sidan 26 för att ta del av resultaten av kartläggningsarbetet.

Summary

The Inquiry on Increased Internationalisation of Higher Education Institutions³ highlights the importance of teacher education programmes' participation in international activities and presents a variety of reasons for their low level of participation in international mobility.

The qualification descriptors for teacher education programmes are felt to be strictly regulated and courses sometimes run in parallel, making it even more difficult to find courses at a foreign higher education institution equivalent to ones the student would have studied at their home institution.

Many higher education institutions believe that the length of the exchange periods offered by the European and national programmes is challenging, and have stated the need for shorter periods abroad for students who are not as mobile. A shorter exchange period could be fitted into an otherwise full programme, such as teacher education. Shorter exchange periods could also provide opportunities to study abroad for students with families or who are studying at a distance and at a lower rate of credits per semester.

A previous inquiry⁴ emphasised the importance of the departmental level in increasing internationalisation on teacher education programmes. Each higher education institution's board and management must be involved in, and take responsibility for, internationalisation; the objectives of internationalisation on teacher education programmes must be at least as high as on other programmes. It also highlighted the need for centrally allocated resources for increased internationalisation, and that a dedicated organisational framework should be established to manage internationalisation issues – e.g. study guidance counsellors, functioning administration procedures for facilitating credit transfers, and other practical details for outgoing teacher education students.

This survey confirms that, for the participation of teacher education programmes, the departmental level is more important than the design of the Linnaeus-Palme Programme. The barriers described as most significant include not only the strict regulation of teacher education programmes, but also the lack of support structures, how international exchanges are not prioritised by the higher education institution, and that course planning has not considered the potential to plan mobility as an important factor.

The survey shows that the relationship between the teacher education committee (or equivalent) and the departments that conduct teaching has great significance for the teacher education programmes' participation in the Linnaeus-Palme Programme. Providing opportunities for departments to influence the design of teacher education appears to be the biggest success factor for participation. Another important success factor is the higher

3. En strategisk agenda för internationalisering, SOU 2018:3.

4. En hållbar lärarutbildning, SOU 2008:109.

education institution's rules for credit transfers from activities undertaken within a project.

The survey shows that there are different steps in the successful internationalisation of teacher education programmes. The two most important steps are, first, an organised support structure and, second, the design of the teacher education programmes. The survey also shows that higher education institutions with an organised support structure, but which have not reviewed the design of the teacher education programmes, often have a high level of general participation in the Linnaeus-Palme Programme, but low participation from teacher education programmes. The higher education institutions that have both a high general participation and high participation from teacher education programmes have worked both with organised support structures and with the design of the teacher education programmes.

Inledning

Internationaliseringen av högre utbildning är en prioriterad fråga, vilket inte minst betonats av Internationaliseringsutredningen⁵. Internationaliseringen inom högre utbildning ska dels bestå i att studenter får ett internationellt perspektiv i sin utbildning genom att fler studenter, lärare och forskare studerar eller verkar utomlands och en bättre internationalisering på hemmaplan, dels i att Sverige är en attraktiv studiedestination för utländska studenter, lärare och forskare.

Av de svenska studenter som tog examen läsåret 2018/19 hade 15 procent studerat utomlands någon period under de senaste tolv terminerna. Antalet studenter som studerar eller praktiserar utomlands under sin studietid skiljer sig åt beroende på vilken examen studenterna tagit. Lärarutbildningarna är några av de utbildningar med särskilt låg andel studenter som har studerat eller praktiserat utomlands under studietiden.⁶ När det gäller lärarutbildningarna har frågan om internationalisering dubbel betydelse. Dels som en del av den mer generella internationaliseringen av högre utbildning, dels som en del av internationaliseringen inom det svenska skolväsendet. Förskolan, grundskolan, gymnasieskolan och vuxenutbildningen har i sina läroplaner tydliga skrivningar om att skolan ska behandla internationella frågor i undervisningen. Även i examensmål, kurs- och ämnesplaner betonas vikten av att lära om och förhålla sig till internationella frågor. I sin profession förväntas alltså lärarstudenterna både förstå vikten av och kunna integrera internationaliseringsperspektivet.

Universitets- och högskolerådet (UHR) arbetar för att ge förutsättningar att delta i internationella utbyten och samarbeten. Via de program UHR administrerar kan bland annat universitet och högskolor söka bidrag för att genomföra samarbetsprojekt med andra länder. Ett av programmen är Linnaeus-Palme partnerskap som finansieras från regeringens biståndsram via Sida inom regeringens strategi för kapacitetsutveckling, partnerskap och metoder som stöder Agenda 2030 för hållbar utveckling 2018–2022.⁷ Genom programmet har lärosäten och högskolor inte bara möjlighet att erbjuda utbyten till studenter och personal utan kan även utveckla kvaliteten på utbildningen genom partnerskap med institutioner i låg- och medelinkomst-

5. U 2017:02

6. Förskollärarexamen och grundlärarexamen är två av de examina som har en särskilt låg andel studenter som har studerat eller praktiserat utomlands under studietiden med 1 procent respektive 2 procent. Universitetskanslersämbetets årsrapport 2020.

7. Agenda 2030 antogs i september 2015 av FN:s generalförsamling och är en femtonårig handlingsplan för global hållbar utveckling. Den har 17 mål och 169 delmål. Agendan syftar bland annat till att utrota fattigdom och hunger, förverkliga de mänskliga rättigheterna och säkerställa ett varaktigt skydd för planetens ekosystem.

länder⁸. Dessutom ska partnerskapen bidra till att uppfylla målen i Agenda 2030. Här är mål 4, som handlar om att säkerställa en god utbildning för alla och dess delmål, förstås särskilt intressant. Exempelvis delmål 4.C som tydliggör alla länders ansvar för att öka antalet utbildade lärare i låg- och medelinkomstländer bland annat genom internationellt samarbete.⁹

Antalet beviljade ansökningar inom ämnet pedagogik och lärarutbildning har åren 2015–2020 legat mellan 4 och 12 procent av totalt antal beviljade ansökningar. Med tanke på att lärarutbildningarna tillsammans utgör Sveriges största yrkesutbildning finns dock utrymme för ett ökat deltagande.

Syfte

Kartläggningens främsta syfte är att tydliggöra vilka faktorer som gynnar en ökning av lärarutbildningarnas medverkan i Linnaeus-Palmeprogrammet. I kartläggningen beskrivs därmed vilka framgångsfaktorerna är och vad som utgjort premisserna för dem, samt vilka utmaningar och hinder som lärosäten, lärarutbildningar och projekt stött på i pågående och slutförda Linnaeus-Palmeprojekt. Kartläggningen syftar också till att ge en bild, om än subjektiv, av värdet av Linnaeus-Palmeprojekt för stärkt kvalitet i lärarutbildningarna och för bidrag till att uppfylla mål 4 i Agenda 2030.

Metod

Kartläggningens genomförande har innehållit två centrala delar. Kartläggningens första fas innefattade en analys av tidigare projektansökningar och projektrapporter från lärarutbildningar som deltagit i Linnaeus-Palmeprogrammet samt en genomläsning av utredningar, rapporter och utvärderingar om lärarutbildningarna och internationalisering. I dessa dokument fanns till att börja med en bild av att det inte bara är utformningen av och villkoren för ett internationellt program som påverkar graden av programmedverkan vid lärosätena. Det framkom också att det i hög grad beror på faktorer som lärarutbildningarnas villkor och organisering, lärosätets strategier för internationaliseringen, hur internationaliseringsarbetet är organiserat samt vilka stödstrukturer för internationalisering som finns vid lärosätet.

Därför fick den andra fasen av kartläggningen fokus på att genom intervjuer med tidigare deltagare och projektägare i Linnaeus-Palmeprogrammet, samt ansvariga för internationellt arbete vid lärosäten, försöka hitta framgångsfaktorer och hinder inom de ovan angivna områdena. För att skapa jämförbarhet mellan lärosäten ställdes samma typ av frågor, inom samma områden, till lärosäten i tre kategorier:

-
8. Uttrycken "låginkomstland" och "medelinkomstland" myntades av Världsbanken. Ett låginkomstland har en bruttonationalinkomst (BNI) per capita som är lägre än 1 026 US dollar (2020), och ett medelinkomstland ett land som har en bruttonationalinkomst (BNI) per capita mellan 1 026 och 12 375 US dollar (2020).
 9. Agenda 2030, globalamalen.se

1. Lärosäten med många Linnaeus-Palmeprojekt, och med en stor andel från lärarutbildningarna.
2. Lärosäten med många Linnaeus-Palmeprojekt, men med en liten andel från lärarutbildningarna.
3. Lärosäten med få ansökningar till Linnaeus-Palmeprogrammet.

Intervjuerna har fokuserat på:

- Lärosätenas strategier och organisation för internationalisering och programmedverkan.
- Lärosätenas arbete med Agenda 2030.
- Lärosätenas stöd till ansökan och till genomförande av programmedverkan.
- Lärarutbildningarnas strategier och organisation för internationalisering och programmedverkan.
- Särskilda förhållanden inom lärarutbildningen som kan påverka programmedverkan i Linnaeus-Palme.
- Upplevelser av tidigare ansökningsprocesser.
- Möjligheter att öka programmets attraktivitet.
- Vilka andra program som lockar lärarstudenter.
- Betydelse och effekter av programmedverkan.
- Kännedomen om programmet.
- Anledningar till att man avstått från programmedverkan.
- Förslag på förbättringar från lärosäten som ännu inte medverkat i programmet.

Intervjuer har genomförts med:

- Malmö universitet
- Linnéuniversitetet
- Linköpings universitet
- Mittuniversitetet
- Högskolan i Kristianstad
- Södertörns högskola
- Göteborgs universitet
- Nätverket för internationalisering av Lärarutbildning i Sverige (NILS)

På grund av den pågående pandemin har samtliga intervjuer genomförts via webbmöten, som spelats in. Fördelen med webbaserade intervjuer har varit att alla intervjuer har kunnat genomföras under en koncentrerad tidsperiod, vilket gjort det lättare att bygga upp en enhetlig bild av viktiga faktorer vid lärosätena.

Förutom intervjuerna har kompletterande samtal genomförts via telefon för att förtydliga och komplettera delar av intervjuerna.

Bakgrund

Kort om Linnaeus-Palme partnerskap

Linnaeus-Palme är ett av de program som administreras av UHR och finansieras från regeringens biståndsram via Sida. Genom Linnaeus-Palme partnerskap kan lärosäten i Sverige söka bidrag för att utveckla partnerskap med lärosäten i låg- och medelinkomstländer. Bidrag från programmet ger möjlighet att samordnat erbjuda lärare och studenter utbyten som stärker lärosätets kapacitet och strategiska arbete med internationalisering.¹⁰ Ett förväntat resultat är att lärare och studenter utvecklar intresse för och förmåga att bidra till att genomföra inom regeringens strategi för kapacitetsutveckling, partnerskap och metoder som stöder Agenda 2030 för hållbar utveckling. Förhoppningen är även att samarbetet ska stärka kvaliteten i utbildningen hos båda parter.¹¹

Alla svenska lärosäten kan ansöka om bidrag inom Linnaeus-Palme. Det är det svenska lärosätet som är projektägare och administrerar och ansvarar för bidraget. Samarbetet sker på institutionsnivå mellan två institutioner, en på det svenska lärosätet och en på lärosätet i partnerlandet. Programmet är öppet för alla ämnesområden och varje projekt förutsätts ha ett konkret akademiskt syfte.

Projekten innefattar utbyten i vardera riktningen. Linnaeusbidrag för utresande svenska lärare och studenter och Palmebidrag för inresande utländska lärare och studenter. Studentutbytet ska omfatta studier på heltid på grundnivå eller avancerad nivå vid respektive institution under minst tio och max fyrtio veckor. Ett lärarutbyte ska vara minst två och max åtta veckor, inklusive resdagar.

Söktryck, deltagande och genomförande i Linnaeus-Palme programmet

Söktrycket för programmet har historiskt sett varit högt. Mellan åren 2012 och 2014 var budgeten för Linnaeus-Palme på mellan 45 miljoner kronor och 50 miljoner årligen medan det totala sökta beloppet låg mellan 70 miljoner kronor och 90 miljoner. Cirka 80 procent av ansökningarna beviljades. Till följd av anslagsminskningar 2015 halverade Sida tilldelningen till Linnaeus-Palme. Med en så stor nedskärning i budgeten ökade konkurrensen drastiskt och endast 30 procent av ansökningarna kunde beviljas det året. 2016 ställdes ansökningsomgången in. Det fick konsekvenser för söktrycket när

10. Sedan 2020 finns även möjlighet att söka finansiering för att personer med andra roller på lärosätet ska kunna delta i aktiviteter i syfte att möta ömsesidiga utvecklingsbehov. Det finns också möjlighet att söka bidrag för andra aktiviteter vid sidan av utbyten.

11. Mer om programmet: <https://www.utbyten.se>

tillgängliga medel ökade igen från och 2017. En enkätundersökning som UHR genomförde 2018 visade att det stora antalet avslag i ansökningsomgången 2015 påverkat lärosätenas vilja att ansöka igen.

En ändring i programmet från 216 är kravet på revision, vilket många lärosäten anser är en kostsam och tidskrävande utmaning.¹² Ytterligare en faktor är att ansökan görs årligen och beviljas för tre terminer i taget, vilket försvårar långsiktigheten i projekten.

Det är intressant att det vanligaste utbildningsämnet i såväl inskickade som beviljade ansökningar inom Linnaeus-Palme de senaste åren har varit sjuksköterske- och barnmorskeutbildning. Sjuksköterskeutbildningen är liksom lärarutbildningarna en strikt reglerad professionsutbildning vars studenter i liten utsträckning deltar i mobilitet. Att detta utbildningsämne i så stor utsträckning deltar i programmet har i intervjuer med dessa utbildningar angetts vara att möjligheten att samarbeta med institutioner i låg- och medelinkomstländer ses som mycket givande för ämnet i sig.

Tabell 1 visar att antalet beviljade ansökningar inom ämnet pedagogik och lärarutbildning under åren 2015–2020 legat på mellan 4 och 12 procent. Beviljade ansökningar mellan dessa år möjliggör för 63 lärarstudenter och 53 lärare från svenska lärosäten att delta i utbyte och lika många inresande studenter och lärare från partnerlandet.

Tabell 1: Söktryck och beviljandegrad 2015–2020

År	2015	2017	2018	2019	2020
Totalt inkomna ansökningar	202	127	98	102	99
Totalt beviljade ansökningar	61	85	78	80	89
Ansökningar inom pedagogik och lärarutbildning	13 (6%)	8 (6%)	4 (4%)	8 (8%)	12 (12%)
Varav beviljade	0	7	4	6	9

UHR har på olika sätt arbetat för att främja en ökad internationalisering och mobilitet inom lärarutbildningen. Myndigheten har deltagit i de nätverks-träffar som NILS-nätverket anordnar och ambitionen har varit att stärka samarbetet mellan UHR och nätverket. Genom myndighetens verksamhet Den globala skolan har kompetensutvecklingsinsatser på lärarutbildningarna genomförts. Den globala skolan har besökt flera lärosäten för utbildning av ledning, lärare och studenter.

Särskilda satsningar och programförändringar inom programmet Linnaeus-Palme har även genomförts. Under 2017 genomförde handläggare med ansvar för programmet sju platsbesök hos projektägare inom pedagogik och lärarutbildning. Syftet var att genom observationer på plats öka medarbetarens insikt och kunskap om lärarutbildningarnas förutsättningar, med fokus på rekrytering av och förberedelse av studenter, samt för att få input på hur programmet kan anpassas för att möta behov hos lärarutbildningarna. Ytterligare ett syfte var att identifiera utmaningar och goda exempel inom lärarutbildningarna kopplat till Linnaeus-Palme. De utmaningar och goda

12. Från och med 2019 gäller revisionskravet för projekt som beviljats mer än 300 000 kr.

exempel som lyftes kunde dock inte klassificeras som utbildningsspecifika utan snarare allmängiltiga.

Inför ansökningsomgången 2018 sänktes minimitiden för studentutbyten från 12 veckor till 10 veckor. Det gjordes både med hänsyn till att lärosäten efterfrågat kortare utbytestider och med tron att det skulle skapa bättre förutsättningar för projekten att genomföra studentutbyten. Även utbytets-tiden för lärare sänktes inför ansökan 2020. Från minst tre veckor till minst två veckors utbyte.

För ansökningsomgångarna 2017 och 2018 var det ett krav att ansökningarna skulle innehålla minst lika många studentutbyten som lärarutbyten. Detta på grund av UHR:s ambition att främja studentutbyten samt på grund av regeringens strategi att stärka resursbasen av unga personer som skulle kunna bli verksamma i det internationella utvecklingssamarbetet. För ansökningsomgången 2019 blev det återigen möjligt att endast ansöka om lärarutbyten.

De programförändringar som har införts gällande längd på och antal utbyten verkar inte ha haft någon större effekt på antalet ansökningar inom pedagogik och lärarutbyte i ett kort perspektiv. I ansökningsomgången 2018 ansökte endast ett projekt om utbyten på 10 veckor, övriga ansökte om 20 veckors utbyten. I ansökningsomgången 2019 var det åter endast ett projekt som ansökte om studentutbyten på 10 veckor medan övriga ansökte för 18–20 veckor. Det var också bara ett projekt som enbart ansökte om lärarutbyten. I ansökningsomgången 2020 ansökte däremot fyra projekt om studentutbyten på 10 veckor och tre projekt ansökte om att endast genomföra lärarutbyten. Programförändringarna kan därmed antas i alla fall delvis ha bidragit till det ökade antalet ansökningar 2020.

Slutrapporterade projekt inom pedagogik och lärarutbildning (ansökningsomgång 2017 och 2018) visar att alla beviljade utbyten genomförs, förutom när det gäller de utresande studenterna. Trots att det beviljas bidrag för att lärarstudenter ska kunna delta i studier eller praktik vid ett partnerlärosäte, utnyttjas bara drygt hälften av platserna, vilket är färre än andra Linnaeus-Palmeprojekt. Skälet är enligt slutrapporterna främst svårigheter att rekrytera studenter till utbytena.

Tabell 2: Genomförandegrad för projekt inom ämnet pedagogik och lärarutbildning¹³

Deltagare	Antal genomförda	Andel av beviljade
Linnaeus-lärare (utresande)	21 av 21	100 %
Palme-lärare (inresande)	21 av 21	100 %
Linnaeus-studenter (utresande)	17 av 27	63 %
Palme-studenter (inresande)	27 av 27	100 %
Totalt sammanlagt	86 av 96	90 %

13. Genomförandegraden för alla projekt beviljade 2017 var: Linnaeus-lärare 85 procent, Palme-lärare 97 procent, Linnaeus-studenterna 79 procent och Palme-studenterna 92 procent). Genomförandet hos studenterna förbättrades generellt från projekten som beviljades 2015 då genomförandegraden var 63 procent för Linnaeus-studenter och 89 procent för Palme-studenter. Analys av rapportomgång 2017, diarienummer: 00148-2017.

Lärarytutbildningarnas utformning och utveckling

Sedan 2011 finns det fyra lärarytprogram som leder till fyra lärarytamina: förskollärarytamen, grundlärarytamen, ämneslärarytamen och yrkeslärarytamen. I skrivande stund erbjuds lärarytutbildningar vid 28 lärosäten. Läggs antalet studenter vid de fyra lärarytprogrammen ihop är lärarytutbildningarna den största yrkesutbildningen inom högskolan.

Utveckling

Förändringstakten i fråga om lärarytutbildningarnas utformning har varit mycket hög. De har varit föremål för en rad täta utredningar, propositioner och efterföljande regeländringar. För att ta avstamp någorlunda nyligen kan det vara lämpligt att starta med *Lärarytutbildningskommittén 97 (LUK)*. Kommittén utgick från ett antal avgörande förändringar inom skolan på 1990-talet, mål- och resultatstyrningen av skolan, den samordnade grundskolan, den nya gymnasieskolan och läroplanen för förskolan. Läraren behövde nu behärska områden som lokal måltolkning, lokalt kursplanearbete, lokal utvärdering och förmåga att organisera läroprocesser. Lärarens grundkompetens skulle därför vara kognitiv, kulturell, kommunikativ, kreativ, kritisk, social och didaktisk. Kommittén menade också att utvecklingen på IT-området krävde en ny roll av läraren. Barn, ungdomar och vuxna skulle utbildas till att självständigt ställa frågor och söka svar. Lärarens uppgift skulle vara att på bästa sätt försöka stimulera en sådan process. Det fick konsekvenser för lärarytutbildningarna, där de blivande lärarna skulle inskolas i det framtida arbetssättet, och utbildningens arbetsformer skulle vara ett medel för studenternas förberedelser för yrket. Behovet av en enda, sammanhållen lärarytutbildning lyftes fram. Det skulle förstärka tillväxten av en gemensam kompetens. Samtidigt skulle ett växlande behov av lärare för olika åldersgrupper kunna mötas genom att lärare enkelt kunde flyttas mellan årskurser och skolformer. LUK föreslog en enda lärarytutbildning med tre delar:

- ett gemensamt allmänt utbildningsområde,
- ett område med olika inriktningar,
- ett specialiseringsområde för breddning och fördjupning.

LUK förde också resonemang om behovet av utbildning som ett särskilt vetenskapsområde.

LUK presenterade sina förslag i betänkandet *Att lära och leda. En lärarytutbildning för samverkan och utveckling*, i maj 1999.¹⁴ Förslagen i betänkandet återfanns sedan som grund för regeringens proposition *En förnyad lärarytutbildning*.¹⁵ Riksdagsbeslutet kom i slutet av oktober 2000, och den nya lärarytutbildningen skulle startas höstterminen 2001. Det fick konsekvensen att lärosätena fick mycket kort tid på sig att förbereda förändringarna. Samtidigt fick samtliga lärosäten med befintlig lärarytutbildning examinationsrätt utan

14. SOU 1999:63

15. Prop.199/200:135

prövning av förutsättningarna att bedriva utbildning inom alla de områden som den nya lärarutbildningen innehöll. Propositionen föreslog också att universitet och högskolor med examensrätt för lärarexamen skulle inrätta ett särskilt organ med ansvar för grundutbildning och forskning på området. Detta förslag lade grunden för organet lärarutbildningsnämnd.

2005 gjordes en utvärdering av 2001 års lärarutbildning. Den pekade ut flera brister.¹⁶ Utvärderingen visade bland annat att ett antal kunskapsområden som är centrala för lärarutbildningen saknades i många utbildningsprogram. Högskoleverket pekade också på negativa effekter av den nya lärarutbildningens flexibilitet, till exempel brist på överblick och progression. Utbildningen fick också kritik för bristande vetenskaplig grund. Flexibiliteten, med för många inriktningar och specialiseringar, gjorde att de kommunala huvudmännen upplevde att examinerade lärare inte svarade mot de kompetenskrav som de ställde utifrån sin arbetsorganisation. Även Riksrevisionen hade kritik mot de resultat som lärarutbildningen visade.

Sammantaget ledde bristerna till att regeringen 2007 tillsatte en ny utredning. Uppdraget för utredningen var att lämna förslag till en ny lärarutbildning, som innefattade lärarutbildningens mål, innehåll, struktur, omfattning, dimensionering och styrning. Direktiven pekade tydligt på ett önskemål att bryta upp den sammanhållna lärarutbildningen och införa olika lärarutbildningar för olika skolformer. Direktiven lyfte också behovet av en starkare forskningsanknytning till lärarutbildningen. Den nya utredningen, *Utredningen om en ny lärarutbildning (HUT07)*, lämnade sina förslag i betänkandet *En hållbar lärarutbildning*.¹⁷ En anledning till namnet angavs vara att lärarutbildningen inte ska behöva bli föremål för genomgripande förändringar vart tionde år. I betänkandet föreslogs bland annat en ny examensordning med två yrkesexamina: grundlärarexamen och ämneslärarexamen. I betänkandet lyftes fyra övergripande perspektiv fram, som ska genomsyra all lärarutbildning:

- vetenskapligt och kritiskt förhållningssätt,
- historiskt perspektiv,
- internationellt perspektiv,
- informations- och kommunikationsteknik (it) som utbildningsresurs.

Vidare angavs i betänkandet att all lärarutbildning ska ha en gemensam utbildningsvetenskaplig kärna. Dessutom behövde delarna vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet förstärkas i utbildningarna. Utredningen föreslog också att kravet på lärarutbildningsnämnder skulle slopas.

2008 lade regeringen fram propositionen *Bäst i klassen – en ny lärarutbildning*.¹⁸ I propositionen föreslog regeringen till skillnad från utredningen en ny struktur för utbildningen till lärare och förskollärare med fyra nya yrkesexamina, förskollärarexamen, grundlärarexamen, ämneslärarexamen och

16. Högskoleverket 2005: *Utvärdering av den nya lärarutbildningen vid svenska universitet och högskolor, 2005:17 R*

17. SOU 2008:109

18. Prop. 2009/10:89

yrkeslärarexamen. Dessutom föreslogs att centrala och generella kunskaper för lärare och förskollärare bör utgöra en utbildningsvetenskaplig kärna. I propositionen föreslog regeringen också att det dåvarande kravet i högskolelagen på ett särskilt organ med ansvar för lärarutbildning och för forskning, lärarutbildningsnämnden, som knyter an till sådan utbildning skulle tas bort. Anledningen var att regeringen ansåg att organet lett till en oklar styrning av resurser för forskning och utbildning inom lärosätet. Regeringen ansåg också att det särskilda organet haft en oklar ställning i förhållande till lärosätenas ledning. Inte minst ansåg regeringen att staten bör undvika att styra interna organisationsfrågor vid universitet och högskolor.

Förslaget ledde fram till de lärarutbildningar vi har i dag. Ambitionen att lärarutbildningarna inte skulle utredas vart tionde år har dock inte uppfyllts, utan 2019 tillsatte regeringen en ny utredning med uppdrag att reformera lärarutbildningarna.¹⁹ Utredningen, som var en så kallad bokstavsutredning, har lämnat sitt förslag till Utbildningsdepartementet, men eftersom rapporten är ett arbetsmaterial är den inte offentliggjord.

Styrning

Lärarutbildningarna är starkt reglerade. De två centrala regleringarna är högskolelagen och högskoleförordningen. För varje lärarexamen finns en examensordning angiven i en bilaga till högskoleförordningen. I examensordningen anges bland annat övergripande poängomfattning, innehållsområden och examensmål för varje examen. Lärarutbildningarna har en mycket styrande uppräkningslista av poängomfattningarna i de olika utbildningsdelarna jämfört med andra utbildningar. Det är alltså inte formen för regleringen som är speciell, utan detaljnivån.

Förutom regeringens styrning av lärarutbildningarna så sker också en styrning av utbildningen vid varje lärosäte. Det övergripande styrdokumentet är utbildningsplanen. Den beskriver bland annat upplägg och innehåll och i vilken ordning olika kurser inom programmet studeras. Utbildningsplanerna fastställs oftast av nämnden för lärarutbildning/lärarutbildningsnämnden. Det är ett organ för samordning och kvalitetssäkring av lärarutbildningarna.

Lärarutbildningarna är som all annan högskoleutbildning uppbyggd av kurser. Kursplanerna för de olika kurserna fastställs vanligtvis av de institutioner som ansvarar för kurserna inom programmet.

Internationalisering inom högre utbildning

Internationaliseringen inom högre utbildning har många perspektiv och yttrar sig också på många sätt. I grunden beror den ökade internationaliseringen inom högre utbildning på globaliseringen. En ökad rörlighet av människor, information och resurser över nationella gränser ökar både förutsättningarna för och kraven på lärosätenas internationalisering. Det globala perspektivet återkommer också i FN:s Agenda 2030 där det betonas att endast

19. Förslag på åtgärder för ökad kvalitet i lärarutbildningen samt åtgärder för att underlätta för fler att bli lärare (U 2019:B)

gemensamma åtgärder från världens länder kan skapa en hållbar framtid. Behovet av ökad internationalisering återfinns också i Bologna-processen, där internationalisering och mobilitet är ett prioriterat område.

Den rådande strategin för internationalisering av högre utbildning har sin grund i propositionen *Ny värld – ny högskola*.²⁰ Där anger regeringen två huvudsakliga skäl för internationaliseringen inom högre utbildning: att främja kulturell förståelse och att främja utbildningens kvalitet. Regeringen menar att kunskap om och förståelse för andra länder bidrar till att utveckla respekt för och tolerans gentemot andra kulturer samt ger en förståelse för behovet av internationellt solidaritetsarbete. Samtidigt kan det internationella samarbetet bidra till nya perspektiv och infallsvinklar i den högre utbildningen och därmed till en högre kvalitet i utbildningen.

I propositionen sätter regeringen upp fem mål för internationaliseringen av högre utbildning:

1. Sverige ska vara ett attraktivt studieland för utländska studenter.
2. De högskoleutbildade ska vara attraktiva på arbetsmarknaden nationellt och internationellt.
3. Universitet och högskolor ska bedriva ett aktivt internationaliseringsarbete för att främja utbildningens kvalitet och förståelsen för andra länder och internationella förhållanden.
4. Hinder för internationalisering ska undanröjas såväl nationellt som internationellt.
5. Uppföljningen av högskolans internationella verksamhet ska utvecklas och förbättras.

Under dessa mål finns delmål som är särskilt intressanta för lärosätena:

Svenska studenters internationella rörlighet ska öka

Regeringen understryker vikten av lärosätenas engagemang i de internationella utbytesprogrammen. Det är också viktigt att alla lärosäten arbetar aktivt för att underlätta för studenter att förlägga en del av sin utbildning utomlands. Vidare anges att det är angeläget att studier utomlands inte innebär att den sammanlagda studietiden förlängs för vare sig den in- eller utresande studenten på grund av att studierna inte erkänns och tillgodoräknas. Till sist säger regeringen att utbyten med utvecklingsländer är viktiga för att solidariskt stödja dessa länder i deras utveckling inom ramen för vårt gemensamma utvecklingspolitiska ansvar. Svenska universitet och högskolor kan till exempel bistå lärosäten i utvecklingsländer att stärka sin akademiska kapacitet. Samarbeten och utbyten med dessa länder är också viktiga för vår egen kunskap om dessa länder och kulturer.

Delmål 3.1 Internationaliseringsarbetet ska ingå i lärosätenas reguljära kvalitets- och utvecklingsarbete

Regeringen understryker vikten av att internationalisering genomsyrar lärosätenas verksamhet och används för att utveckla verksamhetens och

20. Prop. 2004/05:162

utbildningens kvalitet. Det är därför viktigt att lärosätena ser över sina mål- och strategidokument. Arbetet kräver enligt regeringen ett aktivt förhållningssätt, ett gott stöd för policyn inom lärosätet och ett samlat ansvar för genomförandet.

Delmål 3.2 Den internationella rörligheten bland lärare i högskolan ska öka

Regeringen anser att en viktig uppgift för lärosätena är att verka för att undanröja de praktiska hindren för lärarnas mobilitet och att lärosätet aktivt uppmuntrar lärare till mobilitet. Det är samtidigt viktigt att lärosätena i sitt kompetensutvecklingsarbete erbjuder sina anställda möjligheter till nya internationella erfarenheter.

Delmål 3.3 Den internationella rörligheten bland studenter i högskolans lärarutbildning ska öka

Regeringen trycker här på lärarnas betydelse för internationaliseringen inom skolväsendet genom att säga att kraven på en internationell dimension i alla utbildningsformer gör lärare till nyckelpersoner för att nå resultat. På grund- och gymnasieskolenivå anger läroplanerna att verksamheten ska främja ett internationellt perspektiv i lärandet. Internationaliseringen av högskolans lärarutbildning är en förutsättning för att de blivande lärarna ska kunna utöva sitt yrke enligt intentionerna. Regeringen menar därför att universitet och högskolor i sin lärarutbildning bör beakta skolväsendets styrdokument när det gäller internationalisering. Regeringen hänvisar till (den då rådande) lärarutbildningens struktur, och säger att den erbjuder goda möjligheter till mobilitet för lärarstudenterna.

Internationaliseringsutredningen (U2017:02) lämnade 2018 delbetänkandet *En strategisk agenda för internationalisering*, som innehåller förslag på en ny nationell strategi för internationalisering av universitet och högskolor.²¹ Utgångspunkten för utredningen är att internationella perspektiv måste genomsyra all kärnverksamhet vid svenska lärosäten. Strategins funktion ska vara att förbättra förutsättningarna för universitetens och högskolornas internationalisering genom att ange en riktning för internationaliseringsinsatser på olika nivåer.

Strategin föreslås avse perioden 2020 till 2030, och har utformats för att relatera till politik inom andra områden, såsom handels-, bistånds- och migrationspolitik. För att uppnå visionen finns ett antal mål som utredningen anser behöver vara uppfyllda. Några av dem riktar sig mer direkt till lärosätena:

- Internationalisering präglar styrningen av och vid universitet och högskolor.
- Alla studenter som tar examen från högskolan har utvecklat sin internationella förståelse eller interkulturella kompetens.
- De anställda vid universitet och högskolor, inklusive doktoranderna, har god internationell erfarenhet och starka internationella kontaktnät.

21. SOU 2018:03

- System för uppföljning och utvärdering av internationalisering är väletablerade.

Utredningen lämnar också rekommendationer till lärosätena, bland annat:

- Lärosätena utvecklar ett strategiskt förhållningssätt för hur internationalisering ska integreras i verksamheten.
- Lärosätena verkar för att i större utsträckning dra nytta av EU:s olika mobilitetsstöd.
- Lärosätena strävar efter att inkludera mobilitetsfönster i alla utbildningsplaner.
- Lärosätena förbättrar processerna kring beslut om tillgodoräknande.
- Lärosätena utarbetar enskilt eller gemensamt modeller för hur internationell erfarenhet utgör grund för meritering.
- Lärosätena säkerställer att tid för internationell mobilitet planeras in i tjänstgöringsplaner/utvecklingsplaner.
- Lärosätena arbetar långsiktigt för att skapa goda förutsättningar för ökad mobilitet.
- Lärosätena stärker möjligheterna till virtuell mobilitet.
- Lärosätena stärker informationen till anställda om internationell mobilitet.
- Lärosätena beaktar Agenda 2030 inom ramen för sitt strategiska internationaliseringsarbete.

Utredningen sätter ett tydligt mål för mobiliteten bland svenska studenter. Visionen är att år 2025 tillbringas minst 25 procent av studenterna minst tre månader av sin utbildning utomlands. Utredningen har ett antal mer specifika förslag kring hur mobiliteten bland svenska studenter kan förstärkas. Ett innebär att fokusera speciellt på utbildningar med stora studentgrupper. Om mobiliteten inom stora utbildningsprogram, som de som leder till lärar- eller sjuksköterskeexamen, ökar från dagens mycket låga nivåer nås resultat snabbt och många fler studenter får chansen att få internationell erfarenhet.

Utredningen bedömer också att ett mer strukturerat och allmänt användande av mobilitetsfönster i utbildningsplaner skulle bidra till praktiska möjligheter att studera utomlands. Särskilt gäller det utbildningar där mobiliteten i dag är låg, bland annat på grund av att utbildningsplanerna inte innehåller sammanhängande perioder där utbytesstudier är lämpliga.

Utredningen anser också att det är viktigt att beslut om tillgodoräknande av utlandsstudier är förutsägbara och ligger i linje med författningar och rekommendationer. Den anser att det finns skäl att inom lärosäten överväga att strukturera processen kring så kallade learning agreements och att göra beslut om tillgodoräknande tydligare så att besluten kan bli mer förutsägbara och gå snabbare.

I utredningen lyfts också specifikt utbytesprogrammets betydelse fram. Den nämner i det sammanhanget Linnaeus-Palmeprogrammet och Minor Field Studies. Utredningen anger att ett sätt att få djupare och mer fasta former för internationellt utbildningssamarbete är att skapa gemensamma utbildningsprogram med ett eller flera utländska lärosäten. Samarbeten kring gemensamma program och dubbla examina förutsätter en betydligt

närmare kontakt mellan de samarbetande lärosätena än ett vanligt utbytesavtal.

Utredningen behandlar också en rad identifierade hinder för mobilitet vid svenska lärosäten. Det vanligaste skälet att inte studera utomlands bland de studenter som övervägt det, är att de vet för lite om utländska utbildningar och att de inte vill vara ifrån familj och vänner. Vidare anges avsaknad av uppmuntran från lärare vara ett av de största hindren för studenters utresande mobilitet. Svårigheter med att tillgodoräkna sig studierna utomlands anges också som ett hinder.

Vidare menar utredningen att lärares egna internationella erfarenheter, kontakter och internationella engagemang är en nyckel till ökad studentmobilitet. Den pekar också på att formerna för internationell studentmobilitet förändras och blir mer mångskiftande. Enligt enkätsvar till utredningen finns intresse från lärosätena för att arbeta med kortare verksamhetsförlagd utbildning utomlands, korta utlandsvistelser, gemensamma program och virtuell mobilitet som blandas med fysisk mobilitet.

Några av förslagen från Internationaliseringsutredningen har återkommit i regeringens forskningsproposition²². UHR har också tillsammans med Vetenskapsrådet och Vinnova fått uppdraget att vidareutveckla förslaget om en plattform för internationalisering. Men det är tydligt att redan förslagen från utredningen påverkat lärosätenas arbete med internationaliseringsfrågan. I de intervjuer som redovisas i denna rapport anges vid upprepade tillfällen att förslagen från Internationaliseringsutredningen har lett till att lärosätet omarbetat sina strategier för internationalisering.

Internationalisering inom lärarutbildningarna

Frågan om internationalisering inom lärarutbildningarna betonas särskilt, både i betänkandet *En hållbar lärarutbildning* och i betänkandet *En strategisk agenda för internationalisering*.

I *En hållbar lärarutbildning* ägnas ett helt avsnitt åt internationaliseringen av lärarutbildningen.²³ Det inleds med ett antal utmaningar som då kunde ses i samband med internationaliseringen inom lärarutbildningen. Utmaningarna sammanfattas på fyra nivåer:

1. Den strukturella nivån (exempelvis förekomst av moduler/moment/kurser som är anpassade för utbyten, så kallade mobilitetsfönster, strukturfrågor).
2. Den institutionella nivån (exempelvis internationell och multikulturell arbetsmiljö, tillgodoräknandepraxis, organisation, värdering av internationella erfarenheter vid anställning).
3. Den innehållsliga nivån (exempelvis tematik, perspektiv, komparativa studier, förväntade lärandemål, litteratur, lärande om internationella och multikulturella miljöer).
4. Den individuella nivån (exempelvis lärar- och studentutbyten).

22. Prop. 2020/21:60

23. SOU 2008:109, kap 5.4

Avsnittet i utredningen avslutas med att redovisa uppfattningen att det internationella inslaget i lärarutbildningen måste stärkas på alla nivåer och utgöra en del av de förväntade lärandemålen.

En viktig fråga för alla att ställa sig är om de utmaningar som räknades upp i 2008 års utredning är lösta, eller om någon, några eller rent av alla kvarstår?

I betänkandet *En strategisk agenda för internationalisering* sägs att mobiliteten bland studenter i lärarutbildning är låg jämfört med många andra studentgrupper. Det konstateras samtidigt att det även är vanligt i andra länder. Utredningen menar dock att det är särskilt bekymmersamt att mobiliteten är låg i lärarutbildningen, eftersom internationella erfarenheter bland lärare kan påverka intresset för internationell mobilitet och internationella erfarenheter bland de elever som lärarna undervisar.

Utredningen lyfter fram ett lärosäte i Sverige som lyckats mycket väl med internationaliseringen av lärarutbildningarna. De främsta anledningarna uppges vara att lärosätet infört minst ett mobilitetsfönster i varje lärarprogram samt att institutionen som ansvarar för lärarutbildningarna äger kärnkurserna och lättare kan låta dem vara mobilitetsfönster, utan att andra institutioner behöver involveras i beslut om tillgodoräknande. Institutionen har dessutom väletablerade kontakter med internationella samarbetspartner, vilket förenklar utbytesstudier och verksamhetsförlagd utbildning.

Forskningen om internationalisering inom lärarutbildningarna förefaller inte vara omfattande. I en forskningsrapport från 2012 konstateras att det i Sverige i stort sett inte finns någon forskning på området.²⁴ I rapporten konstateras dock att många lärosäten har utarbetat omfattande handlingsplaner för vad som bör göras. Rapporten anger att även om forskningen kommit längre internationellt, så är det en internationell trend att lärarutbildningen släpar efter när det gäller internationalisering av högre utbildning. Sammanfattningsvis anges det dock i rapporten att resultaten av internationell forskning om internationalisering inom lärarutbildningen finns i svenska strategidokument för lärarutbildningarna.

Internationalisering i det svenska skolväsendet

En av anledningarna till att internationalisering inom lärarutbildningarna är viktig, är att det är ett prioriterat område i läroplanerna som styr svenskt skolväsende. För att skapa bästa möjliga förutsättningar för att uppfylla läroplanernas mål måste därför lärarutbildningarna rusta de lärarstuderande för ett viktigt område inom professionen.

Ytterligare en anledning till att internationalisering inom lärarutbildningarna är viktig är att det svenska samhället, och därigenom också den svenska skolan, blir mer och mer multietnisk och mångkulturell. Lärares förståelse för mångkulturella frågor är ett viktigt verktyg för integration och likvärdighet.

24. Nilsson, Jan-Olof: *Alla pratar svenska*, rapport 2012:1, Lunds universitet 2012

Alla läroplaner, från förskola till och med vuxenutbildning, har formuleringar om internationalisering och mångfald. I läroplanen för förskolan anges att:

”Det svenska samhällets ökande internationalisering ställer höga krav på människors förmåga att leva med och förstå de värden som ligger i en kulturell mångfald. Förskolan är en social och kulturell mötesplats som ska främja barnens förståelse för värdet av mångfald. Kännedom om olika levnadsförhållanden och kulturer kan bidra till att utveckla en förmåga att förstå och leva sig in i andra människors villkor och värderingar.”²⁵

I läroplanen för grundskolan anges att:

”Ett internationellt perspektiv är viktigt för att kunna se den egna verkligheten i ett globalt sammanhang och för att skapa internationell solidaritet samt för att leva i ett samhälle med täta kontakter över kultur- och nationsgränser. Det internationella perspektivet innebär också att utveckla förståelse för den kulturella mångfalden inom landet.”²⁶

I läroplanen för gymnasieskolan anges att:

”Det svenska samhällets internationalisering och den växande rörligheten över nationsgränserna ställer höga krav på människors förmåga att leva med och inse de värden som ligger i en kulturell mångfald. Skolan är en social och kulturell mötesplats, som har både en möjlighet och ett ansvar för att stärka denna förmåga hos alla som verkar där... Skolan ska bidra till att elever får en identitet som kan relateras till inte bara det specifikt svenska utan också det nordiska, det europeiska och ytterst det globala. Internationella kontakter och utbildningsutbyte med andra länder ska främjas.”

”Ett internationellt perspektiv är viktigt för att kunna se den egna verkligheten i ett globalt sammanhang och för att skapa internationell solidaritet. Undervisningen i olika ämnen ska ge eleverna kunskaper om Europeiska unionen och dess betydelse för Sverige samt förbereda eleverna för ett samhälle med allt tätare kontakter över nations- och kulturgränser. Det internationella perspektivet ska också bidra till att utveckla elevernas förståelse för den kulturella mångfalden inom landet.”²⁷

I läroplan för vuxenutbildningen anges det att:

”Det svenska samhällets internationalisering och den växande rörligheten över nationsgränserna ställer höga krav på människors förmåga att leva med och inse de värden som ligger i en kulturell och

25. Läroplan för förskolan, Lpfö18

26. Läroplan för grundskolan, Lgr11

27. Läroplan för gymnasieskolan, Gy11

etnisk mångfald. För individen är utbildningen oavsett studieform en social och kulturell mötesplats.”

”Ett internationellt perspektiv är viktigt för att kunna se den egna verkligheten i ett globalt sammanhang och för att skapa internationell solidaritet. Undervisningen ska ge eleverna kunskaper om Europeiska unionen (EU) och dess betydelse för Sverige samt förbereda dem för ett samhälle med allt tätare kontakter över nations- och kulturgränser. Det internationella perspektivet ska också bidra till att utveckla elevernas förståelse för den kulturella mångfalden inom landet.”²⁸

28. Läroplan för vuxenutbildningen (Vux12)

Intervjuer med tre grupper av lärosäten

Kartläggningens första fas innefattade läsning av utredningar, rapporter och utvärderingar. I dokumenten fanns till att börja med en bild av att det inte bara är utformningen av och villkoren för ett internationellt program som påverkar graden av programmedverkan vid lärosätena. Det framkom också att det i hög grad beror på lärarutbildningarnas villkor och organisering, lärosätets strategier för internationaliseringen, hur internationaliseringsarbetet är organiserat samt vilka stödstrukturer för internationalisering som finns vid lärosätet.

Därför fick fas två av kartläggningen ett fokus på att genom intervjuer med lärosäten försöka hitta framgångsfaktorer och hinder inom de angivna områdena. För att skapa jämförbarhet mellan lärosäten ställdes samma typ av frågor, inom samma områden, till lärosäten i tre kategorier:

- Lärosäten med många Linnaeus-Palmeprojekt, och med en stor andel från lärarutbildningarna.
- Lärosäten med många Linnaeus-Palmeprojekt, men med en liten andel från lärarutbildningarna.
- Lärosäten med få ansökningar till Linnaeus-Palmeprogrammet.

Generella observationer

Det finns ett antal generella observationer som gäller alla eller de flesta av de lärosäten som intervjuats. Den första är beskrivningen av lärarutbildningarna som starkt styrda, med begränsade möjligheter att påverka. Det är en uppfattning som delas av flertalet utredningar och rapporter kring internationaliseringen inom lärarutbildningarna.

Den andra observationen är att det vid så gott som alla intervjuade lärosäten pågår omarbetningar av lärosätets strategier för internationalisering. Den främsta anledningen uppges vara den inverkan som Internationaliseringsutredningens förslag har haft på lärosätets syn på internationalisering. I viss mån anges också till exempel nya programperioder som anledning, men det är ingen tvekan om att Internationaliseringsutredningen gjort ett mycket stort avtryck vad gäller internationaliseringsarbetet vid lärosätena.

Den tredje observationen är att medverkan i Linnaeus-Palmeprogrammet är mycket personbaserad. I samtliga intervjuer framgår att eldsjälarna är ursprunget till både projekt och intresset för programmet inom lärarutbildningarna. Det är också mer regel än undantag att eldsjälarna är engagerade i flera projekt och under längre tid. Det förefaller vara så, att de som väl börjat engagera sig i Linnaeus-Palmeprogrammet återkommer.

Den fjärde observationen hänger samman med den tredje, nämligen att samtliga lärosäten som medverkat i Linnaeus-Palmeprogrammet anger att

det är en "bottom up-aktivitet". Engagemanget i Linnaeus-Palmeprogrammet har sitt ursprung i att en enskild lärare vid lärosätet träffat en likasinnad person vid till exempel en internationell konferens. Tillsammans har de arbetat för att etablera ett samarbete. I samband med det har Linnaeus-Palmeprogrammet identifierats som bäst lämpat för den önskade typen av samarbete, och lärarna har lämnat in en ansökan. När samarbetet som initierats av individerna lett till flera projekt, har lärosätet tagit upp det till en mer strategisk nivå, vilket naturligtvis varit positivt. Men det är tydligt att det är mycket ovanligt (om det ens existerar) att samarbete mellan lärosäten inom ramen för Linnaeus-Palmeprogrammet initierats på lärosätetsnivå för att sedan spridas utåt i organisationen.

Lärosäten med många projekt, varav många från lärarutbildningarna

Lärarutbildningarnas villkor

Som tidigare nämnts är särskilt den starka styrningen av lärarutbildningarna en utmaning. Styrningen sker inte bara genom lag och förordning, utan består också i den styrning som lärarutbildningarna får vid lärosätet. En gemensam nämnare för de lärosäten som har många Linnaeus-Palmeprojekt och en stor andel från lärarutbildningarna, är att de på institutionsnivå anger att de "äger" utbildningarna. Med det menas att institutionen har ett nära samarbete med lärarutbildningsnämnden, eller motsvarande, eller att institutionen själv har stort inflytande när det gäller att utforma utbildningsplanen för lärarutbildningarna. I vissa fall kan också lärarutbildningsnämndens intresse eller engagemang för internationaliseringsfrågan påverka. Gemensamt är dock att utbildningsplanen så långt som möjligt utformas så att den möjliggör mobiliteter.

Ytterligare en gemensam faktor är att de i hög grad arbetat igenom frågan om tillgodoräknande av de aktiviteter som studenter genomför inom ramen för utbytet. För medverkande lärare i utbyten finns det också exempel på hur medverkan i utbytesprogram är meriterande.

Strategier för internationalisering

Som tidigare nämnts pågår ett arbete med att utveckla nya strategier vid i princip alla de lärosäten som intervjuats. Det som karakteriserar lärosäten i den aktuella gruppen är dock att de strategier för internationalisering som fastställts på lärosätetsnivå även genomsyrar verksamheterna längre ut i organisationerna. Övergripande strategier har vidareutvecklats och anpassats på fakultets- och institutionsnivå.

På en direkt fråga om hur de existerande (eller kommande) strategierna relaterar till Agenda 2030, är det vanligaste svaret att strategierna tagits fram med utgångspunkt i Agenda 2030, eller att det finns en specifik koppling mellan punkter i Agenda 2030 och punkter i lärosätets strategier.

Organisation

Samtliga lärosäten i gruppen har en organisation för internationaliseringsarbetet på flera nivåer. Organisationen sträcker sig vanligtvis ända ut till lärarutbildningarna. Det finns också ett tydligt samarbete mellan internationaliseringsansvariga på de olika nivåerna. Det finns vanligtvis även fasta strukturer för samarbetet, till exempel genom kalendarium för avstämningar och aktiviteter och överenskommen ansvarsfördelning. Det är också vanligt att internationaliseringsansvariga på institutionsnivå eller inom lärarutbildningarna har avsatt arbetstid för det internationella arbetet.

Stödstrukturer

En förutsättning för programmedverkan är att de berörda individerna känner till de möjligheter till programmedverkan som finns. Här arbetar lärosätena i den aktuella gruppen mycket medvetet med att marknadsföra tillgängliga program för internationalisering. Det går inte att se att lärosätena har en medveten strategi för programmedverkan, i den bemärkelsen att de prioriterar vissa program framför andra. I stället arbetar de aktivt med att marknadsföra samtliga program. Även här finns ett samarbete mellan ansvariga på lärosätetsnivå och ansvariga längre ut i organisationen.

En mycket effektiv stödfunktion på lärosätetsnivå förefaller vara ett årshjul med angivna tidpunkter för viktiga aktiviteter. Med ett sådant tydliggörs till exempel att en ansökan som ska vara lämnad i april kräver ett första planeringsmöte i november året innan. På detta sätt reduceras risken att ansökningsdatum missas på grund av för kort tid till förberedelser.

De flesta intervjuade lyfter fram att programmedverkan måste basera sig på ett individuellt engagemang. Samtidigt är de medvetna om den administrativa börda det innebär att formulera en ansökan, samt att sköta projektrapporteringen.

Alla lärosäten i den aktuella gruppen har ett organiserat stöd för projektansökningar och projektadministration. Uppdelningen vid ansökningar är vanligtvis att de som initierat ansökningen vid lärarutbildningen ansvarar för idébeskrivning och mer specifika projektbeskrivningar, medan man på lärosätetsnivå hjälper till med att beskriva övergripande strategier, lärosätesbeskrivningar med mera. Detta organiserade stöd avlastar de sökande vid lärarutbildningarna, och bidrar till att avdramatisera projektansökningsarbetet för andra sökande.

Lärosäten med många projekt men få från lärarutbildningarna

Denna lärosätetsgrupp är särskilt intressant, eftersom lärosätena har många projekt inom Linnaeus-Palmeprogrammet men få inom lärarutbildningarna. Här finns det förutsättningar att hitta avgörande faktorer som är specifika för just lärarutbildningarna.

Läroarutbildningarnas villkor

Även i denna grupp upplever de intervjuade att den största utmaningen med projektmedverkan från läroarutbildningarna är den rigida strukturen inom läroarutbildningarna. De anser, precis som andra, att läroarutbildningarna har en markant starkare styrning i de nationella regelverken.

Förutom det är det också vanligare att de på institutionsnivå eller de som arbetar med internationaliseringsfrågan längre ut i organisationen, inte har möjlighet att påverka de delar av läroarutbildningens utformning som bestäms av lärosätet. Till skillnad från den tidigare gruppen uppfattar de inte att de äger eller har inflytande över utformningen av utbildningsplanen. I något fall beskrivs en modell som nästan påminner om uppdragsutbildning, när läroarutbildningsnämnden "beställer" genomförandet av kurser som finns i utbildningsplanen av olika institutioner. Om det inte finns ett starkt intresse för internationalisering hos läroarutbildningsnämnden skapas inte heller en utbildningsplan som erbjuder möjligheter till mobiliteter. Det kortsluter i praktiken möjligheten för intresserade individer inom läroarutbildningarna att ansöka om projektmedverkan.

Samma problematik kan ses i denna grupp när det gäller frågan om tillgodoräknande av aktiviteter vid en utlandsvistelse för studenter, och meriter för lärare vid lärosätet.

Strategier för internationalisering

När det gäller strategier för internationalisering har det vid intervjuerna inte gått att upptäcka någon avgörande skillnad mellan lärosätena i denna grupp och den tidigare gruppen. Strategierna för internationalisering förefaller vara lika förankrade och tillämpade vid fakulteter och institutioner som i den tidigare gruppen.

Avsaknaden av skillnader vad gäller strategiarbetet mellan lärosäten i denna grupp och den tidigare gruppen är logisk. I fråga om medverkan i Linnaeus-Palmeprogrammet är lärosätena i den här gruppen jämförbara med den tidigare gruppen. De utmaningar som just läroarutbildningarna har för sin medverkan i Linnaeus-Palmeprogrammet kan alltså inte rimligen tillskrivas lärosätenas strategier för internationalisering eller hur väl strategierna är förankrade längre ut i organisationen.

Inte heller här går det att se något strategiskt urval av vilka program som prioriteras. Alla internationella program förefaller behandlas lika. Däremot kan det i fråga om läroarutbildningarna vid de aktuella lärosätena ses en högre medverkan i Erasmus+ än inom Linnaeus-Palmeprogrammet.

Stödstrukturer

När det gäller stödstrukturer finns det både likheter och skillnader mellan denna grupp och den tidigare gruppen. Likheterna består framför allt i att det finns ett organiserat stöd från lärosätetsnivå ut till fakulteter och institutioner. Från lärosätetsnivån arbetas aktivt med att marknadsföra program och med att informera om tidplaner för programmedverkan och liknande.

Eftersom intervjuerna i denna del har fokuserat på relationen mellan resurserna för internationalisering på lärosätetsnivå och resurserna för

internationalisering vid lärarutbildningarna, är det svårt att uttala sig om hur samverkan påverkar andra delar av lärosätets utbildningar. Men med tanke på att lärosätena i denna grupp har hög grad av medverkan i Linnaeus-Palme är det rimligt att tolka att stödet fungerar väl.

När det gäller det mer specifika stödet från lärosätet till lärarutbildningarna i fråga om Linnaeus-Palmeprogrammet ges det olika bilder från olika lärosäten. Vid ett lärosäte verkar varken lärosätet eller lärarutbildningarna prioritera att arbeta med Linnaeus-Palmeprogrammet, men det förefaller bero på att villkoren för lärarutbildningarna gör det svårt att skapa förutsättningar för att medverka i programmet. På ett annat lärosäte förefaller det som att omfattningen av stödstrukturerna inte är lika stark ända ut till lärarutbildningarna. Det finns inte samma plan för återkommande möten och samråd, utan känslan är att lärosätets stöd mer "finns till hands" när lärarutbildningarna behöver det.

Lärosäten med generellt få projekt

Bilden av de lärosäten som har få projekt inom Linnaeus-Palmeprogrammet visar inte på något sätt att de inte arbetar aktivt med internationaliseringsfrågan. Vid ett lärosäte fokuseras medvetet mer på frågan om internationalisering på hemmaplan. På ett annat lärosäte bedrivs ett aktivt och prioriterat internationaliseringsarbete, men det innefattar inte i första hand internationella utbyten och internationellt samarbete med lärosäten i låg- och medelinkomstländer.

Lärarutbildningarnas villkor

I denna grupp nämner ingen av de intervjuade lärarutbildningarnas villkor som en faktor som påverkar programmedverkan. Inom gruppen finns främst medverkan i Erasmus+. Den främsta anledningen till att gruppen inte nämner lärarutbildningarnas villkor är förmodligen att den inte stött på de utmaningar som ett partnerskap innebär för studenter och lärare inom lärarutbildningen.

Strategier för internationalisering

Som tidigare nämndes finns det även hos de lärosäten som tillhör denna grupp tydliga strategier för internationaliseringsarbetet. På ett övergripande plan är det i stort samma mål för internationaliseringsarbetet vid dessa lärosäten som vid andra lärosäten som intervjuats. I det praktiska genomförandet av internationaliseringsarbetet finns det dock detaljer som skiljer dessa lärosäten från andra intervjuade.

En skillnad är att även om de intervjuade lärosätena i gruppen har avtal med en rad utländska lärosäten, så ligger inget eller bara något enstaka lärosäte i låg- och medelinkomstländer. Vid intervjuerna framkommer dock en ambition eller målsättning om att utöka gruppen av samarbetande lärosäten till lärosäten i denna typ av länder.

Vid intervjuerna framkommer också individuella förklaringar till en begränsad medverkan i Linnaeus-Palmeprogrammet. Ett lärosäte anger

att strategin är att prioritera internationalisering på hemmaplan. Därför arbetar det mycket med ett mångkulturellt perspektiv både vad gäller rekryteringen av lärare och studenter. Ett annat lärosäte anger att strategin för internationalisering har präglats mycket av näringslivet i hemregionen och önskemålet att vara en attraktiv region för utländsk kompetens. Därför prioriteras inresande studenter från, och utbyten med, lärosäten i andra länder än dem som är målgruppen för Linnaeus-Palmeprogrammet.

Stödstrukturer

Ett gemensamt drag för de intervjuade lärosäten som har liten medverkan i Linnaeus-Palmeprogrammet är att de har haft stor personalomsättning i de strukturer som ska erbjuda stöd för att medverka i programmet och för att arbeta med internationalisering. Det har gjort det svårt att få en kontinuitet, och svårt att få en koppling mellan lärosätets strategier och det internationaliseringsarbete som pågår på institutionsnivå. En praktisk konsekvens är dock att de stödstrukturer som kunnat ses vid lärosätena i de andra grupperna inte är lika tydliga vid de aktuella lärosätena. De anger dock enhälligt att ett led i arbetet med att ta fram nya strategier är att etablera fasta stödstrukturer för internationaliseringsarbetet.

Synpunkter på Linnaeus-Palmeprogrammet

De flesta kommentarer som har lämnats om Linnaeus-Palmeprogrammet och dess utformning vid intervjuerna har varit positiva. Det finns en stor samstämmighet om att programmet lämpar sig extra väl för lärarutbildningarna, med sitt fokus på samarbete, samverkan och utbyte och koppling till Agenda 2030. Därför finns också en frustration över att det finns faktorer som försvårar just lärarutbildningarnas deltagande i programmet.

Vid intervjuerna är det inte i första hand utformningen av och villkoren i programmet som lyfts som de största utmaningarna för lärarutbildningarna att medverka i programmet. Samtidigt har det under intervjuerna kommit upp önskemål på utveckling av programmet.

Det vanligaste önskemålet är att de aktörer som redan beviljats projekt, och lämnat godkända slutrapporter, inte skulle behöva lämna in en fullständig ansökan inför ett nytt projekt tillfälle. I stället skulle uppgifter som redan lämnats in kunna återanvändas, och det faktum att ett projekt redan genomförts skulle kunna vara en faktor i ansökningsförfarandet.

Ett annat önskemål är en mer flexibel inställning till mobilitetsperiodernas längd, på liknande sätt som inom Nordplus och Erasmus+. Alla är överens om att kortare mobiliteter skulle öka möjligheten att passa in medverkan i programmet i lärarutbildningarna. Sedan finns det olika uppfattning om det skulle leda till tillräcklig kvalitet i utbytet. Några anser att det krävs den längd på mobiliteterna som programmet har idag. Andra anser att det mycket väl går att få kvalitet och effekt i kortare mobiliteter, eftersom det är en så stark upplevelse att studera i ett partnerland inom Linnaeus-Palmeprogrammet. Så finns det några som resonerar mer pragmatiskt, och menar att strukturen

för lärarutbildningarna ser ut som den gör, och det väl är bättre med något utbyte, även om det är kortare, än inget alls.

Ett tredje önskemål är att kunna kombinera virtuella mobiliteter med fysiska på samma sätt som inom Nordplus och Erasmus+. Det skulle kunna öka möjligheterna för lärarstudenter att medverka, och i pandemitider är ändå en virtuell mobilitet det enda som går att erbjuda.

Röster från projekt

Intervjuer har genomförts med projektägare från avslutade och pågående projekt. Eftersom samtalen har förts med projektägare har de framför allt handlat om organisatoriska och strukturella frågor, samt effektfrågor. Bedömningen av projektens effekter redovisas under ett särskilt avsnitt i denna rapport.

Projektens uppkomst

Här är det stor enighet om att projektidéer uppkommer hos enskilda individer som är knutna till lärarutbildningarna. Som tidigare nämnts är den större delen av programmedverkan inom Linnaeus-Palme baserad på individuella initiativ, och ett stort arbete som görs av eldsjälar på lärarutbildningarna. En fara med att basera partnerskap på denna typ av individbaserade engagemang är att aktiviteterna inte blir förankrade på lärosätetsnivå. Det finns också en fara i att etablerade partnerskap upphör om en enskild eldsjäl försvinner.

När det gäller frågan om varför samverkan uppstått just inom ramen för Linnaeus-Palme, är det ganska vanligt att projekt har uppstått runt en idé om samarbete mellan ett fåtal personer, i Sverige och i ett annat land. När de pratat ihop sig om en idé, har de börjat söka efter ett passande program att söka medel inom. Då har de hittat Linnaeus-Palmeprogrammet och ansökt utifrån det. Det är tydligt att i de flesta fallen är det en inledande idé om samarbete som har hittat ett lämpligt program, snarare än att hitta ett program och utveckla en idé som skulle passa det programmet.

Stöd från lärosätet

De intervjuade projekten upplever att det stöd de fått från lärosätet varit mycket värdefullt. Det har gett en tydlig bild av tidsaxeln för projektansökan, och att de av den anledningen börjat i tid. Projekten upplever också att det har varit ett stort stöd när centrala resurser har ansvarat för vissa delar av projektansökan.

Administrativt stöd

Från projektens sida betonas ofta vikten av stöd från lärosätet att ansvara för de administrativa uppgifterna i samband med inresande lärare och studenter. Ofta är det mycket arbete med att ordna boende, introducera inresande till lärosätet och även arrangera det sociala. I just den sista frågan upplever många att Palme-lärosätet arbetar mer framgångsrikt än det svenska.

Ansökningsprocessen

Upplevelsen av ansökningsprocessen beror naturligtvis på hur insatt man är i processen. Projekt som ansökt tidigare är bekanta med processen och känner sig därför inte så stressade. Här anser dock pågående projekt att de borde kunna få använda ett förenklat ansökningsförfarande, baserat på att de redan genomfört projekt.

För nya projekt upplevdes inledningsvis ansökningsprocessen som oöverstiglig. Som tidigare nämnts var då stöd från lärosätet ovärderligt. Ansökningsprocessen ansågs dock inte vara så komplicerad när den väl kom igång. Frågeställningar och fokus i ansökningsmallarna upplevdes som logiska och konsekventa med programmålen.

Upplevelse

Som tidigare nämnts redovisas effekter i ett eget avsnitt, men det kan ändå finnas skäl att redovisa projektens upplevelse av sin medverkan. Det är en samstämmig uppfattning att projektmedverkan gett en upplevelse för livet för de medverkande. Projektägarna vittnar om att både studenter och lärare behåller sitt internationella engagemang även efter utbytet.

Pandemins påverkan

De intervjuade projekt som pågår menar att pandemin ställt mycket på huvudet. Pågående mobiliteter tvingades avbrytas i förtid, och flera samordnare berättar om sista minuten-bokningar av hemresor för inresande studenter och lärare.

Flera uttrycker också farhågor för hur pågående projekt ska kunna genomföras. De uttrycker också farhågor vad gäller intresset för kommande projektomgångar.

Effekter

En viktig fråga för alla internationella program är vilka effekter programmedverkan haft för de medverkande. I den här kartläggningen har fokus legat på att fånga upp effekter på individnivå, på utbildningsnivå och på lärosätetsnivå. Det bör betonas att de effekter som redovisas i rapporten är upplevda effekter som redovisats av de personer som intervjuats under kartläggningen. Detta avsnitt innehåller alltså en subjektiv bild av de effekter som medverkan i Linnaeus-Palmeprogrammet har haft. Samtidigt är de subjektiva uppfattningar som framkommit vid intervjuerna relativt samstämmiga.

En särskild utmaning har varit att bedöma effekter för de medverkande som inom Palme-delen av projektet deltagit i utbyten i Sverige. Här har frågor ställts till personer vid svenska lärosäten som under en längre tid varit engagerade i programmet, och därigenom varit i nära kontakt med inresande lärare och studenter. De redovisningar som finns av effekter för inresande måste tolkas med mycket stor försiktighet, eftersom de inte baserar sig på förstahandsuppgifter.

Förväntade effekter av programmedverkan

Genom en kartläggning av mål och syfte i ansökningarna från lärarutbildningarna till Linnaeus-Palme framkommer att i stort sett alla projektansökningar innehåller både en beskrivning av partnerskapets relevans för utbildningen och vad lärare kommer att behöva ha för kompetenser när de utövar sitt yrke.

Ett par ansökningar kopplar sitt partnerskap specifikt till lärande om hållbar utveckling och det uppdrag lärare har att undervisa om de globala målen för hållbar utveckling i sitt yrke. De understryker lärarutbildningsinstitutionernas roll och ansvar för att främja utbildning om de globala målen för hållbar utveckling. De ska inte bara utbilda framtida lärare, utan även uppdatera och skapa innehåll och kursplaner för lärarutbildningar, och ge lärare kompetensutveckling i ämnet. Några ansökningar lyfter i sina ansökningar att det är särskilt positivt att lärare har kunskap om och erfarenhet av mångkulturella miljöer eftersom det är den verklighet de kommer att bli verksamma i. Interkulturell kompetens och språkkunskaper lyfts som viktiga för lärare. Kunskap om och förståelse för pedagogik och lärande beroende av olika kontexter, traditioner, kulturer framhålls också.

Partnerskapens bidrag till internationalisering på hemmaplan framkommer mindre i syftesbeskrivningarna. Projekten tycks inte planera för det i lika hög grad eller är bara sämre på att formulera det. Ansökningarna tenderar att fokusera på beskrivningar av förväntade resultat för lärare och studenter som deltar på utbytet.

Förutom individuella resultat för deltagande lärare och studenter syftar partnerskapen i hög grad även till att öka kvaliteten i utbildningen. I de flesta

ansökningar finns beskrivningar av att gemensamma kurser ska utvecklas eller att befintliga kurser ska få nya perspektiv, breddat innehåll och nytt kursmaterial. En del partnerskap ska bidra till att utveckla nya arbetssätt och pedagogiska former.

Från och med ansökningsomgången 2018 ska projektets relevans för att genomföra Agenda 2030 beskrivas i projektansökan. Alla projekt anger att de främst riktar sig mot mål 4, som handlar om att säkerställa en inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet, och främja livslångt lärande för alla. Flest projektansökningar specificerar att det särskilt gäller syftet i 4.7 "Senast 2030 säkerställa att alla studerande får de kunskaper och färdigheter som behövs för att främja en hållbar utveckling, bland annat genom utbildning för hållbar utveckling och hållbara livsstilar, mänskliga rättigheter, jämställdhet, främjande av en kultur av fred, ickevåld och globalt medborgarskap samt värdesättande av kulturell mångfald och kulturens bidrag till hållbar utveckling."

Generell nivå

En återkommande uppfattning är att Linnaeus-Palmeprogrammets utformning är särskilt lämpat för alla involverade i lärarutbildningarna. Det beror på att programmet inte bara är ett mobilitetsprogram, utan har fokus på utbyte, samarbete och partnerskap, vilket är viktigt i utövandet av lärarprofessionen. Det finns en bred uppfattning att Linnaeus-Palmeprogrammet, när det gäller lärarutbildningarna, har goda förutsättningar att bidra till mål 4C i Agenda 2030 – att öka antalet utbildade lärare i utvecklingsländer, bland annat genom internationellt samarbete kring lärarutbildning i utvecklingsländerna. De effekter som lyfts fram är i första hand kulturella och didaktiska. Mötet med en annan kultur och utbildning i en annan kontext ökar förståelsen och intresset för det mångkulturella. Utmaningen att utbilda och utbildas på ett annat språk, i ett annat system och ofta med en annan relation mellan student och lärare, breddar synen på hur man kan och måste agera i en lärandesituation.

En reflektion är att det för svensk del förefaller vara Linnaeus-delen av programmet som har störst effekt på personlig nivå, och Palme-delen som har störst effekt på organisatorisk nivå.

Vid intervjuerna framkommer också att det inom lärarutbildningarna finns ett stort intresse för att delta i Linnaeus-Palmeprogrammet, men att andelen som lämnar in ansökningar är betydligt mindre på grund av tidsbrist, problem med att överblicka ansökningsförfarandet samt svårigheter att planera in mobiliteter.

Individnivå

Det är tydligt att programmedverkan har stark effekt på de individer som medverkat. För de flesta har medverkan inneburit en livsavgörande upplevelse som påverkat både deras fortsatta yrkesutövning och det privata livet.

Påfallande många beskriver att upplevelsen av att besöka och verka i en annan kultur och ett annat land har lett till fortsatt engagemang i internationella frågor. Engagemanget yttrar sig både i medverkan i internationella projekt och i föreningsarbete och i andra aktiviteter utanför arbetslivet. På individnivå är effekterna alltså inte enbart relaterade till yrket som lärare, utan även till ett djupare personligt plan.

Studering

Intervjuerna pekar på att studering påverkas mest av medverkan i Linnaeus-Palmeprojekt. För svenska studering innebär vistelsen i ett annat land ökad förståelse för hur villkoren ser ut för lärare i andra länder och för vilken betydelse utbildning har för elever i det aktuella landet. En viktig erfarenhet som lyfts fram är insikten om hur annorlunda förutsättningarna kan vara för lärare att arbeta i en kontext som inte är som den svenska. Det förefaller också som att erfarenheten av att arbeta under förhållanden som kanske inte är lika gynnsamma som i Sverige, ökar de blivande lärarnas förmåga att hitta lösningar på didaktiska utmaningar i sitt dagliga arbete som lärare i Sverige. Det är stor samstämmighet om att programmedverkan både förbättrar kvaliteten på och omfattningen av internationella perspektiv, både i utbildningen och senare i professionen.

Det är dock inte bara insikten om hur lärarrollen ser ut i det andra landet som beskrivs som en viktig effekt. Även den fördjupade kulturella förståelsen som vistelsen för med sig, beskrivs som viktig för en lärare som ska arbeta i en alltmer mångkulturell kontext.

När det gäller inresande Palme-studenter förefaller effekten vara minst lika stor som för de svenska utresande lärarstudering. För de flesta är vistelsen i Sverige första gången de besökt ett annat land med större kulturella skillnader. Uppfattningen är också att de medverkande upplever att de under sin tid vid svenska lärarutbildningar introduceras till nya tankar kring lärarrollen och en bredare syn på lärandet, som inte enbart innebär undervisning i ämnet. Flera intervjuade har också pekat på att för många inresande studenter har medverkan i Linnaeus-Palme inneburit det första steget för fortsatta internationella studier, till exempel internationell master vid andra universitet.

Ytterligare en effekt på individnivå är att de inresande Palme-studenterna även påverkar de svenska lärarstudering som inte medverkar direkt i programutbytet. Genom att de besökande lärarstudering relaterar till sin kontext och hur det är att vara lärare i hemlandet, bidrar det till breddad kulturell förståelse även för andra studering i samma klass.

Lärare

Även bland medverkande svenska lärare från lärarutbildningarna är effekten stor på individnivå. Den tydligaste effekten är ett ökat självförtroende i att undervisa på ett annat språk, främst engelska. På det personliga planet förefaller många av de övriga effekterna vara i stort sett identiska med de effekter som studering anger. Intresse och förståelse för mångkulturella aspekter är faktorer som anges ha breddats genom medverkan. Ytterligare en

personlig effekt är att självförtroendet har ökat genom vistelsen i en annan kultur. Intresset för ett fortsatt internationellt engagemang är en tydlig effekt för lärarna, på samma sätt som för de studerande.

Många lärare upprätthåller de kontakter de knutit under sin utlandsvistelse, vilket i sin tur kan utgöra grunden för nya projekt. Det går också att se personliga effekter som projektmedverkan har haft för lärarnas yrkesutövning. De upplever att de fått viktiga erfarenheter av att undervisa studenter med en helt annan bakgrund och i en annan kontext, vilket både lett till nya insikter om lärarrollen (det vill säga den yrkesutövning som studenterna utbildas för) och en utveckling av de metoder som kan användas som lärare vid en lärarutbildning.

För inresande Palme-lärare anges att effekten är mycket stor. Precis som för de studerande kan vistelsen vid ett svenskt lärosäte vara den första vistelsen utomlands. Den ökade kulturella förståelsen är förmodligen lika stor för en lärare som i sitt utbyte besöker Sverige, som för en svensk lärare som besöker ett annat land. Bland några av de intervjuade svenska projekt-deltagarna finns dock en uppfattning att de inresande Palme-lärarna inte får ett lika stort socialt bemötande som de svenska deltagarna upplevt under sin vistelse utomlands, vilket kan hämma den effekt som utbytet hade kunnat ha.

Även för yrkesutövningen anges vistelsen i Sverige ha mycket stor effekt. De besökande lärarna introduceras till nya pedagogiska idéer och en breddad syn på utbildningens roll. De får också en ny bild av hur relationen mellan lärare och lärarstuderande kan fungera. Vid intervjuerna framkommer dock att effekten för Palme-läraren beror mycket på hur väl det mottagande lärosätet förberett vistelsen. För att effekten ska bli så stor som möjligt måste Palme-lärarna och deras erfarenheter inkluderas i utbildningen, och inte bli en "extraresurs".

Utbildningsnivå

Det finns en enhällighet bland de intervjuade om att medverkan i programmet ökar graden av internationalisering inom de svenska lärarutbildningarna. Här är det i första hand de inresande studenterna och lärarna som bidrar till att andelen kurser och inslag på engelska ökar. Förutom det bidrar både inresande studenter och lärare till "internationalisering på hemmaplan" inom lärarutbildningarna.

Det är samstämmighet om att det finns mycket stor potential för utveckling av lärarutbildningarna i de insikter och erfarenheter som en programmedverkan för med sig. En utmaning är att det i vissa fall kan vara svårt för en lärare vid lärarutbildningarna att implementera sina nya personliga idéer i undervisningssituationen om de avviker från existerande strukturer vid lärarutbildningarna. Det förefaller som att det måste finnas en öppenhet inom lärarutbildningarna för att ta emot nya idéer som kan ha uppstått i ett projekt för att programmedverkan ska få ett mer strukturellt genomslag.

När det gäller effekten för lärarutbildningarna i partnerlandet är uppfattningen bland svenska projektdeltagare att det förefaller finnas utmaningar som liknar de på svenska lärosäten. Projekten lyfts gärna fram som "flagg-

skepp” av de medverkande lärarutbildningarna, men det är ofta svårt att få ett mer strukturellt genomslag för nya didaktiska idéer.

Lärosättesnivå

Påfallande ofta anger man på lärosättesnivå hos de svenska projektägarna att de inresande studenterna och lärarna inom Linnaeus-Palmeprogrammet påverkar lärosätet mer än de utresande studenterna och lärarna. På lärosättesnivå är det i större utsträckning frågan om internationalisering som är viktig, och här är närvaron av studenter och lärare från ett annat land betydelsefull. Användningen av engelska i utbildning och i social samvaro ökar, och utländska lärares och studenters närvaro är en tydlig markör för internationalisering.

De svenska projektägarna anger också att de direkta kontakter som uppstår mellan Palme-lärare och Palme-studenter, och deras svenska motsvarigheter skapar grund för överföring av förstahandsuppgifter om andra länder, deras kultur och deras utbildningar. Dessa förstahandsuppgifter har mycket större betydelse för lärosätets internationaliseringsarbete än de berättelser som utresande studenter och lärare har med sig tillbaka efter sina utlandsvistelser.

Uppfattningen bland de intervjuade projektägarna är att det skulle finnas mer resurser för att stödja de samarbetande lärosätena med implementeringen av utbytets effekter. Det finns ett stort intresse och engagemang vid de samarbetande lärosätena för att medverka i programmet, men uppfattningen är att man inte fullt ut maktar med att implementera de erfarenheter som medverkan har gett. Effekterna hamnar främst på individnivå. Den främsta anledningen till det anges inte vara brist på intresse utan brist på resurser. En intressant effekt på lärosättesnivå som nämns vid intervjuerna, är att projekt som genomförts inom lärarutbildningarna, får en spin-off genom att nya didaktiska idéer fångas upp av andra utbildningsområden vid lärosätet.

Bland de intervjuade svenska projektägarna som har lång erfarenhet av projekt efterlyses en möjlighet att avsätta resurser för partnerlärosätena att använda till efterarbete och för att sammanställa erfarenheterna från projektmedverkan. Om det fanns möjlighet för medverkande partnerlärosäten att få ett särskilt projektanslag inom Palme-delen av programmet för att på mer långsiktigt sätt arbeta med att strukturera och implementera projektresultaten skulle effekten, enligt de intervjuade, förmodligen bli både större och mer varaktig.

Slutsatser

Målet med kartläggningen har varit att identifiera framgångsfaktorer samt hinder och utmaningar för programmedverkan från lärarutbildningarna, i syfte att främja ett ökat deltagande från lärarutbildningarna. Därför kommer kartläggningens slutsatser också att fokusera på dessa två områden. Till vissa delar kommer kartläggningens slutsatser att överensstämma med vad som redan tidigare sagts i tidigare utredningar och utvärderingar. Det pekar på att det finns identifierade utmaningar som ännu inte adresserats.

De slutsatser som redovisas kommer framför allt att kunna kopplas till faktorer som är möjliga att påverka för lärosätena själva. Det är också i linje med de insikter som vanns efter kartläggningens första fas.

Utmaningar

Den främsta utmaningen för att lärarutbildningarna ska kunna medverka i Linnaeus-Palmeprogrammet är utan tvekan utformningen av utbildningen. Redan på förordningsnivå sticker utbildningen ut genom sin detaljreglering. Samtidigt är inte regeringens reglering av lärarutbildningarna den främsta utmaningen. I stället verkar lärosätenas egen utformning av utbildningsplanen vara avgörande. Om utbildningsplanerna utformas på ett sätt som inte tillåter mobiliteter så är det ett avgörande hinder för att medverka i programmet.

Relationen mellan institutionerna och lärarutbildningsnämnden kan vara en stor utmaning. Även om det inte längre finns ett lagkrav på lärarutbildningsnämnder, finns dock denna eller motsvarande funktion kvar på lärosätena. Lärarutbildningsnämnden (eller motsvarande organ) fastställer utbildningsplanen för lärarutbildningarna. Det är därför det organ som ytterst kan påverka om upplägget för utbildningarna gör mobiliteter möjliga. Vid intervjuerna har det framkommit att om avståndet är långt mellan nämnden och institutionerna, till exempel att det råder ett beställar-utförarförhållande mellan de båda, så kan planeringsmöjligheterna på institutionsnivå vara minimala. Det kan naturligtvis kompenseras genom att det finns en förståelse och ett intresse för medverkan i utbytesprogram som Linnaeus-Palme i lärarutbildningsnämnden, och att utbildningen därför utformas med mobilitetsmöjligheter i åtanke.

En utmaning som ansluter till det är reglerna för tillgodoräknande. Om det är svårt att tillgodoräkna sig studier i ett annat land så minskar motivationen för att medverka i program avsevärt. Även det kan vändas till en möjlighet om reglerna eller inställningen till tillgodoräknanden är flexibla.

Bristande centralt stöd och otillräcklig information om möjligheter att medverka i program är faktorer som påverkar deltagandet negativt. Vid intervjuerna har det framkommit att det finns ett relativt stort intresse för

utlandsvistelse bland lärarstuderande, främst yngre, men när de inte vet hur intresset ska kanaliseras så rinner det ut i sanden.

Den administrativa hanteringen av ansökningar och rapporter kan också utgöra mycket stora utmaningar om de måste hanteras av enskilda individer. Framför allt är det en utmaning för personer som ska skriva sin första projektansökan.

Vid flera intervjuer lyfts utmaningen med att enskilda medarbetare inte har avsatt tid för internationellt arbete, ansökningar med mera fram. Om allt sådant arbete måste genomföras på "egen tid" minskar incitamentet avsevärt.

En tydlig utmaning är också om det inte redan finns upparbetade kontakter mellan det egna lärosätet och ett utbyteslärosäte.

Det har också framkommit andra typer av utmaningar, men som är svåra att hantera både för lärosäten och för dem som utformar Linnaeus-Palme-programmet. Den första utmaningen är att lärarstuderande i genomsnitt är äldre än andra studenter. Det innebär att lärarstudenter oftare har familj, vilket gör det svårare att delta i långa utlandsvistelser. Även beviljade projekt inom Linnaeus-Palme har svårigheter att rekrytera studenter till de utbyten som beviljats.

Den andra specifika utmaningen är att det kan finnas en sedan länge etablerad syn att svensk lärarutbildning är kontextberoende. Det som menas är att de erfarenheter som är viktigast måste man hämta inom svenskt skolväsende. Med en sådan syn blir internationella erfarenheter inte lika viktiga.

Framgångsfaktorer

I analogi med vad som är den största utmaningen, så förefaller också *möjligheten* att påverka hur av lärarutbildningarna utformas vara den största framgångsfaktorn. Som tidigare nämnts anser institutioner som "äger" kärnkurserna i lärarutbildningarna att de också har möjlighet att planera utbildningen på ett sådant sätt att det finns förutsättningar för mobiliteter. Ett alternativ till det är att det finns nära kontakt mellan lärarutbildningsnämnden och institutionerna, och att lärarutbildningsnämnden är medveten om på vilket sätt utbildningsupplägget påverkar möjligheten till utbyten. Generellt kan sägas att lärarutbildningsnämndens inställning till internationaliseringsfrågan, och insikten om det sätt som utbildningens upplägg påverkar möjligheterna till utbyten på, är avgörande för lärarutbildningarnas medverkan i Linnaeus-Palme-programmet.

Det finns goda exempel på hur utbildningens utformning kan planeras så att möjligheterna till utlandsvistelser ökar för studenterna. Ett exempel är att erbjuda internationella ingångar i ämnen som är lättare att göra tillgodoräknande inom, till exempel matematik. Ett annat exempel är att erbjuda hela terminer som ägnas åt den utbildningsvetenskapliga kärnan. Ett tredje exempel är att kunna genomföra mer av den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU) utomlands.

Det är också möjligt att ta fram tydligare riktlinjer för vad som gäller rörande tillgodoräknande av studier utomlands. Även för det krävs dock att

det finns ett intresse för att öka möjligheterna till utbyten vid lärarutbildningarna. Ett lärosäte har valt att vidga möjligheten till tillgodoräknande genom att ange att kurserna som läses utomlands antingen ska motsvara eller *komplettera* de kurser som erbjuds på det egna lärosätet.

Stödstrukturer för information, vägledning och hjälp i samband med ansökningar är ytterligare en viktig framgångsfaktor. Det är tydligt att lärosäten som har en särskild organisation med funktioner med ansvar för internationaliseringsinsatser har mer programmerad verkan. Det är också viktigt att det finns en röd tråd i arbetet och tydliga former för samarbete, från lärosätetsnivå ända till institutionsnivå och ut till lärarutbildningarna. En internationell samordnare eller koordinator för lärarutbildningarna på varje lärosäte skulle med största sannolikhet ge ökad programmerad verkan.

En möjlig framgångsfaktor skulle också kunna vara att på lärosätetsnivå identifiera ett antal samarbetande lärosäten i låg- och medelinkomstländer och teckna samarbetsavtal med dem. Denna typ av etablerade samarbeten skulle underlätta betydligt för projektägare att skapa nödvändiga ramar för ett utbytesprogram.

Olika steg för att framgångsrikt internationalisera lärarutbildningarna

Urvalet av intervjufrågor, från tre grupper av lärosäten, har lett till slutsatsen att det finns olika steg för en framgångsrik internationalisering av lärarutbildningarna. De två viktiga stegen är:

1. Organiserade stödstrukturer
2. Utformningen av lärarutbildningarna

Vid de lärosäten som haft få projekt inom Linnaeus-Palmeprogrammet generellt, har det av olika anledningar saknats fasta organisatoriska stödstrukturer från lärosätetsnivå ut till lärarutbildningarna. Den logiska följderna har då varit att man inte heller arbetat specifikt med att se över utformningen av lärarutbildningarna för att göra programmerad verkan möjlig.

Vid de lärosäten som haft många projekt inom Linnaeus-Palmeprogrammet generellt, men få projekt från lärarutbildningarna, har det funnits väl fungerande stödstrukturer från lärosätetsnivå ut till institutionsnivån. Däremot har inte utformningen av lärarutbildningarna skett med hänsyn till de faktorer som krävs för att göra programmerad verkan möjlig.

Vid de lärosäten som både haft många projekt inom Linnaeus-Palmeprogrammet generellt, och samtidigt haft många projekt från lärarutbildningarna, har det både funnits organiserade stödstrukturer och möjligheter att anpassa utformningen av lärarutbildningarna.

Slutsatsen är alltså att ett lärosäte som vill skapa så goda förutsättningar som möjligt för projekt från lärarutbildningarna inom Linnaeus-Palmeprogrammet, bör arbeta både med sina stödstrukturer och med de organ som utformar lärarutbildningarna.

Utveckling av Linnaeus-Palmeprogrammet

Som tidigare nämnts har det inte förekommit någon allvarlig kritik mot den nuvarande utformningen av Linnaeus-Palmeprogrammet vid intervjuerna. De intervjuade anser inte att ett eventuellt lågt deltagande från lärarutbildningarna i första hand beror på programmets utformning. Samtidigt har det på en direkt fråga om förslag på eller tankar om hur utveckling av programmet skulle bidra till ökat deltagande från lärarutbildningarna, kommit ett antal förslag som skulle kunna övervägas.

Det första förslaget handlar om administrativa förenklingar för projektägare som redan genomfört framgångsrika projekt. Här anser de intervjuade att dessa projektägare skulle erbjudas ett förenklat ansökningsförfarande, med fokus på innehållet i det nya sökta projektet. Uppgifter som redan lämnats en gång skulle inte behöva upprepas.

Nästa förslag handlar om att pröva kortare eller uppdelade mobiliteter. Här efterlyser man ett djupare resonemang om varför mobiliteter måste vara av den fastställda omfattningen för att ge effekt. Framför allt om alternativet är att det inte blir något utbyte alls. Flera erfarna projektägare anser att man kan uppnå tillräcklig effekt med kortare, alternativt uppdelade, mobiliteter.

Ett tredje förslag har anknytning till covid-19-pandemin. I dagsläget finns inget alternativ för digitala mobiliteter. Samtidigt står pågående Linnaeus-Palmeprojekt stilla, och lägger sina förhoppningar på att det blir bättre under våren 2021. Med tanke på att mer och mer av utbildningarna världen runt måste bedrivas på distans, anser de intervjuade också att digitala utbyten skulle kunna vara en möjlighet.

Förslag på fortsatta kartläggningar

Denna kartläggning har genomförts under covid-19-pandemin. För pågående projekt inom Linnaeus-Palmeprogrammet har det inneburit stora förändringar. En sådan förändring är att alla inresande studenter och lärare har återvänt till sina hemländer. Det har gjort det näst intill omöjligt att intervjua dessa personer.

Redan från början gjordes en prioritering i att kartläggningen i första hand skulle handla om faktorer som påverkar lärarutbildningarnas medverkan i Linnaeus-Palmeprogrammet, och i andra hand undersöka effekterna av programmet.

Sammantaget har det lett till att den redovisning av effekter som programmet haft för inresande Palme-deltagare enbart bygger på uppfattningar som redovisats av erfarna projektägare vid svenska lärosäten. Även om det har gett en hel del viktiga synpunkter, så rör det sig ändå inte om förstahandsuppgifter från dem som verkligen känner till effekterna för individerna, utbildningarna och lärosätena i Palme-delen av projekten.

Som tidigare nämnts måste därför de avsnitt som handlar om effekter hos Palme-deltagare tolkas med yttersta försiktighet. Det är dock utan tvekan ett viktigt kunskapsområde som kan ge information som är central för det fortsatta arbetet med Linnaeus-Palmeprogrammet. Av den anledningen rekommenderas en ny kartläggning som fokuserar just på att klargöra effekterna för inresande deltagare i Linnaeus-Palmeprogrammet, för utbildningarna vid deras lärarutbildningar och för deras lärosäten i hemlandet.

Rapporten lyfter fram att det framför allt är faktorer vid lärosätena som påverkar lärarutbildningarnas medverkan i Linnaeus-Palmeprogrammet. Detta borde även gälla medverkan i andra program, och ett förslag är därför också att vidga denna studie till att omfatta övriga internationella program.

Referenser

- Andersson H., Andersson-Mårdh C, *Internationalisering av lärarutbildningen vid Örebro universitet, Rapport 2019:5*, Örebro universitet 2019
- Högskoleförordningen (SFS 1993:100)
- Högskoleverket, *Uppföljande utvärdering av lärarutbildningen, Rapport 2008:8 R*, Högskoleverket 2008
- Internationella programkontoret, *Internationalisering i skolans styrdokument 2011*, Internationella programkontoret 2011
- Motion till riksdagen 2018/19:2029, *En lärarutbildning av hög kvalitet*
- Nilsson J-O., *Alla talar svenska – om lärarutbildning och internationalisering, Rapport 2012:1*, Lunds universitet 2012
- Prop. 2009/10:89, *Bäst i klassen – en ny lärarutbildning*
- Sandahl P., *Gränslöst lärande*, Intern studie UHR
- SOU 2008:109, *En hållbar lärarutbildning*
- SOU 2018:3, *En strategisk agenda för internationalisering*
- SOU 2018:78, *Ökad attraktionskraft för kunskapsnationen Sverige*
- Stiftelsen för internationalisering av högre utbildning och forskning, *Stöd till internationalisering – vad erbjuds till svenska lärosäten?*, STINT 2014
- Universitetskanslersämbetet, *Årsrapport 2020*, UKÄ 2020
- Universitets- och högskolerådet, *Internationalisation through the Linnaeus-Palme programme – effects and successes*, UHR 2015
- Universitets- och högskolerådet, *Hinder för svenska studenters mobilitet*, UHR 2015
- Universitets- och högskolerådet, *Internationalisering i skolan*, UHR 2013
- Universitets- och högskolerådet, *Samarbete med låg- och medelinkomstländer: hinder för att genomföra planerade aktiviteter inom mobilitetsprogrammet Linnaeus-Palme*, UHR 2018
- Universitets- och högskolerådet, *Åtgärder för att öka antalet utresande utbytesstudenter*, UHR 2016
- Utbildningsdepartementet, *Ökad kvalitet i lärarutbildningen och fler lärare i skolan (U2021/00301)*, Regeringskansliet 2021

Utbildning, utbyte, utveckling – för alla som vill vidare

UHR är en statlig myndighet med flera uppdrag inom utbildningsområdet. Myndigheten finns i Stockholm och i Visby.

UHR:s fem huvudsakliga ansvarsområden:

- Information inför högskolestudier, ansvar för högskoleprovet, ta fram regelverk och samordna antagningen till högskolan.
- Utveckla och förvalta IT-system och e-tjänster åt utbildningssektorn.
- Förmedla internationella utbyten och kompetensutveckling för hela utbildningskedjan.
- Bedöma utländska utbildningar.
- Främjande uppgifter och analyser av frågor inom UHR:s ansvarsområde.